

Kun. Vincentas Pupinis SJ

Mano prisiminimai

NUO iki AZ

Vincentas Pupinis gimė 1920 m. liepos 18 d. Gataučių kaime, Linkuvos parapijoje. 1938 m. baigė Linkuvos gimnaziją ir rugsėjo 4 dieną įstojo į Kauno jėzuitų noviciatą. Prasidėjus karui, pasitraukė į Vakarus. 1947 metų liepos 1 dieną Romoje, Al Gesu bažnyčioje, išventintas kunigu. Dirbo pastoracinį darbą Belgijoje, Austrijoje, Brazilijoje. 1980 metais grįžęs į Romą, ėmė dirbti Vatikano radijuje, 1972 ir 1981 metais aplankė Lietuvą. Mirė šių metų kovo 27 dieną Romoje.

Gimiau 1920 m. liepos 18 d. Gataučių kaime, Linkuvos parapijoje. Mano tėvai Juozapas Pupinis ir Emilija Spudaitė buvo pasiturintys ūkininkai: turėjo 60 ha žemės, gražų būrį gyvulių, vištų, ančių, žąsų... Mes buvome 9 vaikai (aš - antrasis).

Tėvai buvo geri katalikai, labai draugiški vienas kitam: neatsimenu, kad kada nors būtų susipykę ir aštresnį žodį pasakę. Kiekvieną sekmadienį važiuodavo į bažnyčią (nuo mūsų - 8 km) ir vaikus veždavo - žinoma, ne visus, o paeiliui.

Pradžios mokyklą ėjau gimtajame kaime, tėvų namuose: tėvai turėjo didelį namą, vieną didelį kambarį davė mokyklai, kitą - mokytojui gyventi. Linkuvos gimnazijon įstojau 1930 metais, aštuonias klases baigiau 1938 m.

Buvau vaikas ir jaunuolis, kaip ir daugelis kitų, mokiausi gerai, nuo 11 metų buvau uždraustos moksleivių ateitininkų organizacijos narys. Manau, kad ta organizacija man labai daug davė: kadangi slapta - buvo įdomu, kadangi reikalaujanti gyventi tikėjimu - neleido nuklysti; be to, pasikaitėlių rengimas, slaptų susirinkimų „protokolų“ rašymas buvo labai naudingi dalykai. Vėliau aš buvau jaunųjų grupės vadovas, paskui - kapeliono organizuoto „Religinio lavinimosi būrelio“ (ne slapto, bet veikiančio tik mūsų gimnazijos ribose) valdybos narys ir galų gale jo pirmininkas. Tuo būdu buvau lyg ir priverstas duoti visiems „gerą pavyzdį“. Organizavau minėjimus ir šventes. Labai daug man padėjo kapelionas Balturukėnas (rodos, nuo 1936 metų).

Maždaug tuo laiku, kai man buvo 16 metų, Viešpats leido išgirsti savo žodį. Kaip ir daugelis kitų, kas dvi savaitės eidavau išpažinties ir Komu-

nijos. Buvau girdėjęs daug pamokslų, mokymų ir kvietimų prie šv. Komunijos. Ir štai vieno kunigo žodis (gal rekolekcijų metu) pasiekė sąmonę: „Kodėl neiti prie Komunijos kasdien?“

Gyvenome mes, broliai ir pusbroliai, lankantieji gimnaziją, Linkuvoje pas tetą - daktarėlę Oną. Ji eidavo į bažnyčią kasdien, paruošusi mums pusryčius. Pradėjau eiti kasdien ir aš. Kiti gimnazistai pradžioje gal truputį stebėjosi, nes tokių „kasdieninių“ bažnyčios lankytojų nebuvo daug (daugelis po bendros Komunijos eidavo tris - keturias dienas, paskui nustodavo).

Kai buvau septintoje klasėje, moksleivių žurnale radau pranešimą: „Pagryžuvyje, jėzuitų naujokyne, šventoje savaitėje bus uždaras rekolekcijos berniukams moksleiviams; už išlaikymą - 5 litai“. Gal ne pats šis kvietimą radau, gal man jį parodė klasės ir suolo draugas Povilas Simonaitis - bet mes sutarėm važiuoti kartu ir nuvažiuovom.

Susirinko apie 10 moksleivių. Rekolekcijas vedė T. P. Masilionis - kalbėjo gražiai, nuoširdžiai, padarė gilų įspūdį. Įspūdį padarė ir pats naujokynas: šventoje savaitėje visiška tyla, be rekreacijų, gražios trijų paskutinių šv. savaitės dienų apeigos: mes visi turėjome lotyniškus tekstus ir lotyniškai jau daug suprato. Atlikau išpažintį „iš viso gyvenimo“. Tėvas Masilionis tada ir pasakė: „Atrodo, Dievas šaukia tave į kunigystę, o gal ir į vienuolinį gyvenimą“. Tas žodis buvo lyg žaibas į mano sąmonę: apie kunigystę gal ir buvau galvojęs, o dabar - nauja mintis - vienuolynas.

Mano motinos brolis, kunigas Spudas, buvo kunigas ir klebonas. Aš neretai būdavau pas jį, kartais ir keletą dienų (Pušaiote, Pumpėnuose...).

Man nelabai patiko, kad kunigas turi užsiimti ūkiu (gimnazijos kapelionas to neturėjo!), be to, kartais susirinkę kunigai žaisdavo kortomis, išgerdavo... O čia, vienuolynė, man viskas atrodė kitaip. Tiesa, ir Pagryžuvyje buvo ūkis ir gyvuliai, bet čia dirbo broliai. Be to, labai gražus Pagryžuvio parkas, upelis, takai parke. Vienu žodžiu, man čia patiko.

Su T. P. Masilioniu susirašinėjau: jis tada „kartojio teologiją“ Insbruke. Atsimenu, aš ilgai rašiau „Austrija“, nors ta šalis buvo jau prijungta prie Vokietijos; pagaliau pats T. Masilionis paprašė, kad daugiau neberašyčiau „Austrija“, nes jie ten gali turėti nemalonumų. Aš supratau.

Kai 1938 m. birželio mėnesį baigėme gimnaziją, - aš išlaikiau egzaminus trečiuoju ar ketvirtuoju, - visi kalbėjo apie tai, kur toliau studijuos. Aš visiems, taip pat ir tėvams, sakiau, jog dar nepasiryžau, nuvargęs, noriu pailsėti. Pagaliau tėvo paklaustas atsakiau, jog galvoju apie kunigystę, o gal ir apie vienuolyną. Tėvai atsakė, kad kunigystė (parapijinė) būtų geriau. Tuo kalba ir pasibaigė.

Niekada nesijaučiau toks laisvas, kaip tada. Žinojau, jog galiu studijuoti universite- te bet ką (dėdė klebonas buvo pažadėjęs padėti pinigais, jei reiks), žinojau, kad mane priimtų į seminariją (nes klebonas ir kapelionas negalėjo manęs nerekomenduoti), bet vis dar laukiau.

Pagaliau, kai vasaros atostogos jau įpusėjo, pasiryžau važiuoti į Kauną pas jėzuitų provincijolą. Atsimenu, įėjau į jėzuitų bažnyčią, pasimeldžiau, paskui pasakiau broliui zakristijonui, kad norėčiau įstoti pas jėzuitus. Brolis tuojau sukručio ir nuvedė mane pirmiausia pas T. Kipą, paskui - pas provincijolą T. And-

rušką. Trečias egzaminatorius buvo T. Fulstas. Aš neabejojau, kad mane priims, nes buvau pažįstamas su T. Masilioniu ir daręs rekolekcijas Pagryžuvyje.

Dar tą pačią dieną pašaukimas pareikalavo iš manęs aukos. Pagal mūsų šiaurinę tarmę mano pavardė buvo „Pūpinis“, ir aš su tam tikru savo vertės supratimu reikalaudavau, kad mane taip vadintų. Dabar gi provincijolas pasakė: „Lietuviškai būtų Pupinis, taigi Tamstą taip ir vadinsim. Gerai?“ Aš atsakiau: „Gerai“. Tai buvo pirmasis mano paklusnumo aktas, dar prieš įstojant į Jėzaus Draugiją (įstojimo data laikomas atvažiavimas į naujokyno namus).

Naujokyno laikai paliko tik gerus prisiminimus. Niekada nesigailėjau, jog čia atvažiavau, niekada negalvojau „važiuoti namo“. Man patiko visa gyvenimo tvarka - aš niekada jos nekritikavau, žinojau, jog dienotvarkė galėtų būti ir geresnė, bet kol buvo tokia - ji man buvo Dievo valia. Ir iki šiol man atrodo, jog mūsų magistras P. Bogneris buvo išmintingas ir geras naujokų vedėjas. Geras, akylas, tvarkos reikalaujantis buvo ir jo socijus, Tėvas Fricenas.

Ypač mane džiugino galimybė jau naujokyne dirbti nemažą apaštalinį darbą. Aš buvau baigęs 8 gimnazijos klases (daug novicijų gimnazijos nebuvo baigė). Taigi galėjau būti tikybos mokytoju pradžios mokyklose. Paprastai eidavom dviese: jei kas nebuvo baigęs gimnazijos, dirbo mano padėjėju, jis mokė vienoje klasėje, aš - kitoje. Kadangi aš dar gimnazijoje buvau vadovavęs jaunesniųjų klasių moksleivių-ateitininkų grupėms, turėjau patyrimo ir mokėjau kalbėti „su autoritetu“, taigi manęs klausė. O amžiaus skirtumas nebuvo didelis: man - 18-19 metų, mano mokiniais - 8-12. Prie vieno medžio buvo mažytė koplytėlė su Švč. Mergelės statulėle. Ten pertraukos metu sugiedodavome Marijos giesmę - ir tai tapo tradicija, patikusia visiems žmonėms (ir mokyklos mokytojams). Įvedėm paprotį gimtadienį švęsti atėjimu į bažnyčią (bent artimiausiąjį sekmadienį) ir šv. Komunijos priėmimu, kiekvieną savaitę

pranešdavau, kas švęs vardadienį. Sutvirtinom pirmojo mėnesio penktadienio Komunijos tradicija: tą dieną Pagryžuvy šv. Mišios būdavo labai anksti, o žmonės, tarp jų ir vaikai, ateidavo. Man net graudu būdavo: mes ateidavome iš namų ką tik atsikėlę, o kiti turėdavo eiti tamsumoje iš gana toli, neretai blogais keliais, per purvą ir sniegą.

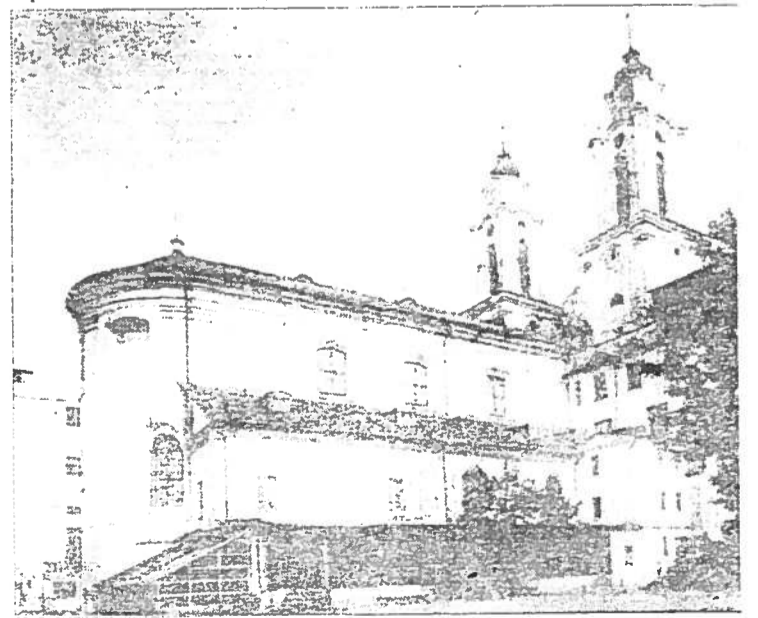
Vėliau, kai aš jau buvau Vokietijoje, o vokiečiai buvo užėmę Lietuvą, daugelis mano buvusių mokinių man rašė laiškus. Tuos vaikų (ar jau paauglių) laiškus išmesti man buvo gaila - juos išlaikiau važiuodamas per įvairius kraštus: sakau, išmesiu prieš mirtį.

Kai baigiau noviciatą, Pagryžuvio namai iš dalies buvo užimti. Pirmuosius įžadus padariau 1940 m. rugsėjo 6 dieną, pirmąjį mėnesio penktadienį. Namuose tada buvo lietuvių karių - kavaleristų dalinys, jie žinojo, jog tai pirmasis penktadienis - kai kurie norėjo išnaudoti tą progą, atlikti išpažintį ir priimti šv. Komuniją. Paskui mums sakė: visą naktį ginčijosi tarpusavyje, politrukas juos atkalbinėjo, bet kai kurie (10-12 vyrų) vis dėlto pasiryžo eiti išpažinties. Aš klūpėjau prie altoriaus ir girdėjau, kaip kareiviai žvangiančiais kavaleristų batais ėjo prie klausyklos ir nuo jos. Kai aš, perskaitęs įžadų formulę, priėmiau šv. Komuniją, po manęs ant altoriaus laiptelių klaupėsi kavaleristai. Buvo labai gražu.

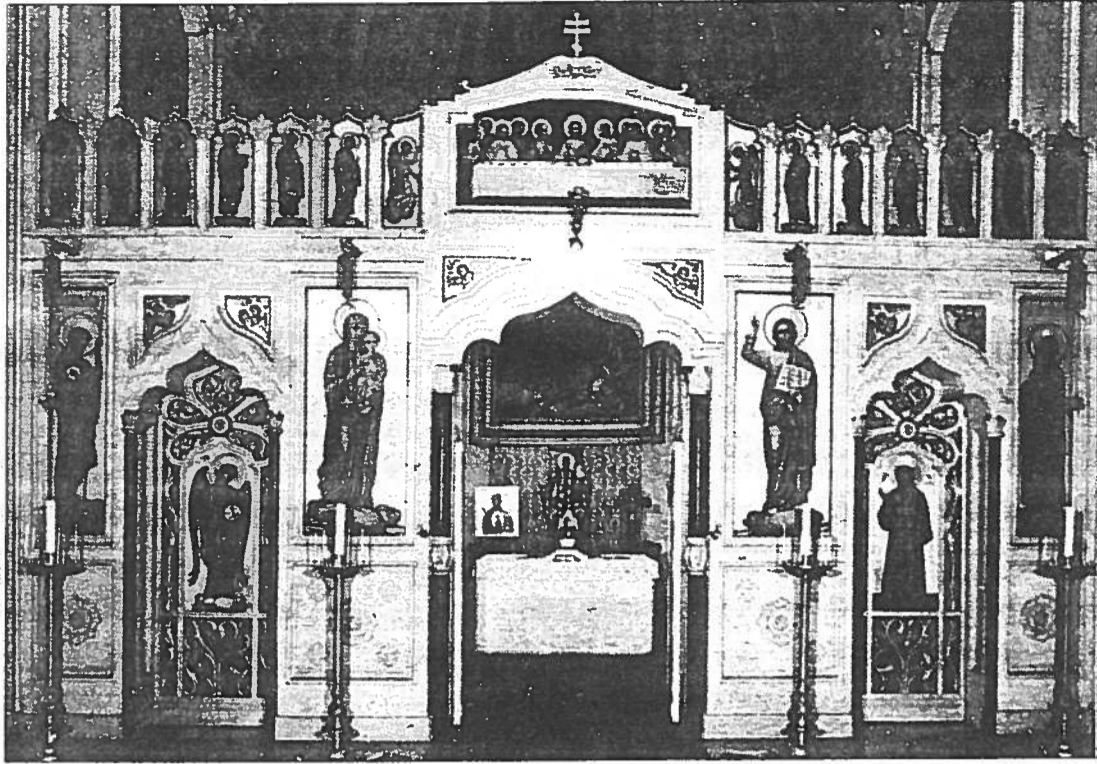
Greit po to vyresnieji mums pasakė, kad bratrai, kurie nori, gali pereiti sieną į Vokietiją: ten jie bus priimti. Prieš tai buvo leista aplankyti tėvus - tik jiems neprasitarti apie savo planus, kad jie ramia sąžine galėtų sakyti: „Mes nieko nežinojome“. Bet motinos širdis nujautė, pro ašaras ji sakė: „Aš tavęs daugiau nebematysiu“. Tiesa, ji manė, kad esu šaukiamas į Raudonąją armiją ir kad mane nusiųs kur nors prie Kinijos sienos.

Užbėgdamas įvykiams už akių, galiu pasakyti, jog motina apsiriko: mes pasimatėm. kai buvau trumpam grįžęs į Lietuvą vokiečių okupacijos metu, 1943 metais, o paskui dar kartą, 1972 m.

Pradžia. Tėsinys kitame numeryje

Šv. Pranciškaus Ksavere bažnyčia ir vienuolynas. BALIO BURĄČO nuotrauka. 1942 m.

„Russikumo“ bažnyčios altorius

Kun. Vincentas Pupinis SJ

Mano prisiminimai

Taigi kartu su fratriu Slapšiu mes slaptai perėjome į Vokietiją (1941 metų sausio mėnesį), prisistatėm provincijolui Berlyne ir buvom nusiųsti keliems mėnesiams į Drezdeno noviciato namus, o rugsėjį, mokslo metų pradžioje, nuvažiavome į Pullachą.

Pullache greit pasirodė ir fratrias Mikalauskas, perėjęs į Vokietiją vienas, kitu keliu. Jam buvo sunkiau, nes pateko į lagerį kartu su žydais ir tik vėliau galėjo atvažiuoti į Pullachą.

Pullache mes gyvenom visą karo laiką, studijuodami filosofiją didžiojoje kolegijoje, kurios dalis buvo užimta ligoninės. Vokiečiai scholastai beveik visi buvo karo laukuose, bet kartu su mumis gyveno kai kurie šveicarai, vienas liuksemburgietis... Pradžioje mokėmės gana reguliariai, paskui prasidėjo vokiečių miestų bombardavimai - jeigu prieš lektuvai būdavo ore, reikėdavo slėptis rūsyje, o prieš tai padėti nugabenti į slėptuvę ligoninės pacientus. Kai bombarduodavo Miuncheną (Pullachas buvo 8 km nuo miesto centro), mus dažnai šaukdavo padėti gelbėti sudaužytų namų (ypač bažnyčių) daiktus; užgriautų žmonių gelbėti mums neteko. Atsimenu - einame gatvės viduriu, o visi namai dešinėje ir kairėje dega. Žinoma, jokių ugniagesių nėra. Mes gesino-

me sugriautos St. Michael jėzuitų bažnyčios liekanas, atkasėm sugriautą katedros kleboniją. Sv. Kajetono bažnyčia dengėm keletą kartų: vos spėjam uždengti stogą naujomis plytelėmis, arti kritus bomba vėl ji „nupučia“.

1943 metų vasarą buvom grįžę Lietuvon: teoriškai - derliaus nurašymui (Erntehilfe). Kitą vasarą dirbom Austrijos kalnuose pas vieną ūkininką. Labai susidraugavome: vėliau dažnai važiuodavau jų aplankyti, o man išvažiavus Brazilijon, apie 30 metų rašėm vieni kitiems laiškus.

Pagaliau ir prie Pullacho kolegijos nukrito bomba, namas buvo apgriautas, išdužo langai, sudegė stogas ir viršutinis aukštas. Mes du mėnesius nesimokėm, tik atstatinėjom namus, degutuotu popierium dengėm stogą. Aš tapau elektriku: padėjau broliui Schmidt sutvarkyti elektros laidus, nes senieji buvo apdegti. Fratrias Mikalauskas padėjo rusų belaisviams įstiklinti išdaužytus langus, nes jis mokėjo rusų kalbą.

Kai namai jau buvo atstatyti (neatstatytas tik sudegęs aukštas), dalį jų užėmė kariuomenės štabas (nes po bombos ligoninė buvo iškelta). Pagaliau mus visai išvarė: mūsų pusę užėmė geležinkelio valdyba. Mums buvo suteikta prieglauda viename kalnų viešbutyje, prie švento-

vės Maria-Eck. Ten praleidome paskutinius karo metus. Bombų ten nebuvo, ramu, tik valgis silpnas. Nuo kalno matėm, kaip vienoje pusėje bėga vokiečiai, o antroje - ateina amerikiečiai. Frontas praėjo beveik nepastebimai.

Pullache artimai nesusidraugavome su fratriu Slapšiu: jis buvo asketiškų polinkių, uolus studentas (ypač šv. Augustino raštų skaitytojas). Daug artimesnis man buvo fratrias Mikalauskas. Jis taip pat studijavo gerai, bet turėjo ir kitų idėjų, o aš jam padėdavau. Jis rado Miunchene būrelį lietuvių darbininkų, lankydavo juos, keletą kartų jiems surengė lietuviškas pamaldas: tyliai celebravo vokiečių lotyniškai, o mes giedojome lietuviškai, skaitydavom lietuviškas maldas, fr. Mikalauskas sakydavo pamokslą. Buvom išleidę ir giesmynėlį. Po pamaldų paprastai drauge pietaudavome kurioje nors valgykloje: kiekvienas atiduodavo savo maisto korteles.

Pačioje Pullacho kolegijoje fr. Mikalauskas organizavo Rytų apeigų slavų pamaldas: T. Wetter celebravo, buvo sudarytas choras. Aš tada pirmą kartą pamačiau rusišką mišias; kalbos nesupratau, bet turėdamas rankoje vokišką Liturgijos tekstą, galėjau sėkti mišių eigą. Pavyzdžiui, jau žinojau, jog „čelovek“ - žmogus. Išgirdęs žodį „čelovek“, ieškodavau tekste

žodžio „Mensch“ - ir žinojau, kur esame.

Fr. Mikalauskas organizuodavo Rytų apeigų Mišias rusų ir ukrainiečių merginoms, kurių Miunchene buvo labai daug (atvežtų darbams). Mišias aukodavo ukrainietis kunigas.

Dar pirmą dieną po pasikeitimo fronte kartu su Fr. Mikalausku iš Maria-Eck nulipom į pakalnę pasižiūrėti, kas atsitiko su pažįstama vokiečių šeima. Radome, jog frontui perėjus per miestelį niekas nenukentėjo (tik porą tvorų tankai išgriovė). Tą pačią dieną, grįžtant iš Maria-Eck, Fr. Mikalauskas pasiūlė: „Karas baigiasi, gal bus galima grįžti į Lietuvą, tad reikės mokėti rusų kalbą ir pažinti rusų stačiatikių apeigas. Važiukim į Romą, į Rusų Kolegiją (Russicum)“. Aš sutikau - dviese draisiau.

Vokiečių jėzuitų vyresnieji pritarė, bet su Roma susisiekti dar nebuvo galima, o reikėjo į ją patekti iki mokslo metų pradžios. Prie mūsų prisidėjo Vokietijoje pasirodę fratriai Elijošius ir Markaitis. Mus priėmė iš Vokietijos grįžtantys italų darbininkai ir 1945 metų rugpjūčio mėnesį be jokių dokumentų atvykom į Italiją.

Vienas epizodas: atvažiavę į Milaną sužinojom, jog geležinkelis į Romą dar neatstatytas. Turėjom Milano jėzuitų kolegijos adresą, bet ji buvo sugriauta. Turėjom Gallarates kolegijos adresą, bet ji toli, reikia važiuoti traukiniu, o mes be itališkų pinigų (vokiškų markių niekas nebeprisėmė). Sutikom vieną kunigą, jam lotyniškai paaiškinom, kas mes tokie, ir jis mums paskolino tūkstantį lirų (tada tūkstantis dar turėjo vertę). Taip patekom pas jėzuitus Gallarateje, o po dviejų savaičių atvažiavom į Romą - vienu iš pirmųjų traukinių; rodos, važiuovome 36 valandas.

Romoj mus maloniai priėmė vokiečių asistentas T. Brust, o ypač mumis rūpinosi brolis Kirschniok (asistento padėjėjas), taip pat lietuviai Tėvai Krištanavičius, Arnauskas ir kiti. Gyvenome mes ne Russikume, o Al Gesū scholastikate, kur buvo visa grupė „russipetų“. Kasdien vyko Liturgija rytų apeigomis, reguliarius rusų kalbos pamokos. Tarpusavy kalbėjomės rusiškai. Dažnai lankydavomės Russikume ir kartu su Russikumo studentais praleisdavome vasaros atostogas jų viloje prie jūros, miestelyje Rosetto degli Abruzzi. Po trejų metų jau laisvai kalbėjom rusiškai.

Prieš diakonato šventimus Fr. Mikalauskas ir aš oficialiai, Tėvo Generolo dekretu perėjome į Rytų apeigas. T. Mikalauskas kunigu buvo išventintas 1947.06.30. Al Gesū kolegijos Rytų apeigų koplyčioje vyskupo Aleksandro Evreinovo. Tas pats vyskupas toje pačioje koplyčioje kitą dieną, 1947 metų liepos 1 d., išventino kunigu ir mane.

Primicijas mes abu laikėm artimiausią sekmadienį Russikumo bažnyčioje; pamokslą rusiškai ir lietuviškai pasakė vysk. Petras Bučys. Buvo daug lietuvių, tarp jų ministeris

Stasys Lozoraitis, Macevičių šeima, kun. Ladas Tulaba, lietuvių kunigai ir klierikai. Po Liturgijos buvo surengtas nedidelis priėmimas salėje, drauge fotografavomės kiemelyje.

T. Mikalauskas „sukombinavo“, kad tercijata mes galėtume praeiti Belgijoje. Tarp „tercijarų“, be mūsų dviejų, buvo dar vienas Rytų apeigų tėvas, belgas T. Petitjean, o namų Tėvas Ministras mokėjo patarnauti slavų mišioms. Dėl to nesunku buvo įrengti rytietišką koplyčią. T. Mikalauskas net ikonas nupaišė.

Belgijoje mes abu uoliai lankėm lietuvių angliakasių, atvažiavusius į darbą iš Vokietijos. Organizuodavom pamaldas angliakasių miesteliuose: paprastai aš laikydavau Mišias, o T. Mikalauskas giedodavo kartu su žmonėmis. Beveik visada Mišioms patarnaudavo generolas Grigaliūnas-Glovackis, kuris atvažiudavo į Mišias po nakties darbo (jis dirbo kasyklose angliakasių rūbinėje). Per pamokslą jis atsisėsdavo ir užmigdavo. Tada vandens ir vyno paduoti ateidavo kitas. Paskambinus varpeliu generolas nubaldavo, nuvydavo padėjėją ir toliau patarnaudavo pats. Po pamaldų kas nors iš lietuvių kviesdavo kunigą ir generolą pietums. Generolas, žinoma, truputį išgerdavo ir reikėdavo ieškoti mašinos nuvežti jį namo.

Po tercijato T. Mikalauskas buvo paskirtas dirbti tarp lietuvių; jis buvo patenkintas, nes - sakė - taip bus daugiau naudos Bažnyčiai. Mane paskyrė Ministru į Russikumą. Iš Belgijos važiuovome per Paryžių; mums buvo duota tik trijų dienų viza. Aš, užlipęs į Eifelio bokštą, pažiūrėjau į visas puses, taigi pamačiau visą Paryžių ir nuvažiavau į Romą (nes reikėjo pirmti Ministro pareigas). Tėvas Mikalauskas per tris dienas „sukombinavo“ sau mėnesinę vizą Prancūzijoje, visa gerai apžiūrėjo. Paryžiuje baigėsi mūsų 10 metų draugystė. Tiesa, jis dar atvažiavo į Romą, bet greit išvyko į Jungtines Amerikos Valstijas, o iš ten - į Urugvajų, kur pastatė lietuviams bažnyčią Montevideo mieste. Mirė jis dar jaunas (rodos, 1955 metais) Brazilijoje, São Paulo mieste, kur norėjo kažką sukurti lietuviams.

Aš į Russikumą atvažiavau 1949 m. vasarą. Pamažiau vis labiau įsitraukiau į darbą su rusais: lankydavau gyvenančius Romoje, važiuodavau į pabėgėlių bei emigrantų stovyklą (Capua, Aversa, Bagnoti, Solerno, Pagoni), ten laikydavau pamaldas, kartais padėdavau pinigais ir išrūpindavau dokumentus. Paskui visai palikau Ministro pareigas ir tapau pašalpos „Comitato Russo“ vedėju. Selpėm Romos rusus, dalinom iš Caritas gautus maisto produktus ir drabužius, įrengėm jiems bibliotekėlę - galėdavo imti po keletą knygų namo. Rodos, du kartus suorganizavome atostogas rusams berniukams Siaurės Italijos kalnuose.

Tęsinys.
Pradžia Nr. 19

Kun. Vincentas Pupinis SJ

Mano prisiminimai

1953 metų rudenį mane pasiuntė į Zalcburgą (Austrija), kur tarp rusų pabėgėlių darbuosi R. Van Cutsem; po keleto mėnesių jis išvažiavo į Braziliją, ir aš likau jo vietoje. Zalcburge nebuvo jėzuitų namų. Gyvenau privačiai pas vieną vengrą, turėjom bažnytėlę (rytietiškai įrengtą) buvusiam vienuolyne ir kanceliariją pabėgėlių lagerio barake. Aš nesugebėdavau surinkti tiek pašalpos, kiek surinkdavo T. Van Cutsem, bet vis dėlto padėdavau rusams ir pinigais, ir maisto produktais, ir iš Amerikos gautais drabužiais. Kas mėnesį dvi savaites būdavau Zalcburge ir dvi keliaudavau, lankydamas rusus kituose miestuose (Linz, Graz, Klagenfurt, Villach, Innsbruck, Bregenz, Kufstein). Pažinau kelis tūkstančius rusų, dauguma gyveno pabėgėlių stovyklose, kiti - privačiai. Dalis iš jų rengėsi emigruoti (ir emigravę), kiti turėjo pasilikti Austrijoje (nes buvo ligoniniai ar kuo nors nusikaltę įstatymams - tokių nei Šiaurės, nei Pietų Amerika nenorėjo priimti).

Austrijoje gyvenau 5 metus, ten gavau (ir dabar tebeturiu) Austrijos pilietybę. Austrija man buvo tikra tėvynė - savasis kraštas. Gyvenau Zalcburge, o po 1957 metų - Vienoje. Pažinau beveik visus Austrijoje gyvenančius rusus, sudariau jų kartoteką (pagal pavardes ir gyvenamąją vietą). Daugeliui jų padėdavau siųsdamas siuntinius su drabužiais, buvo ir nedidelė biblioteka. Vaikams (berniukams ir mergaitėms) surengiau vasaros atostogas, dėsciaun tikyba ir rusų kalbą.

1958 metų rudenį Austrijos rusus perdaviau Josef Podgornik'ui ir grįžau į Romą, kur buvau paskirtas Tėvu Spiritualu - Dvasios Tėvu. Tada pradėjau sudarinėti rusų Bažnyčios (Sovietų Sąjungoje ir užsienyje) vyskupų ir kunigų kartoteką, kuri dabar, po 30 metų, tapo vertingu žinių rinkiniu.

1964 metais buvau pasiųstas į Braziliją, kur tėvai jėzuitai turėjo parapiją ir berniukų internatą rusams, o vienuolės uršulietės - internatą mergaitėms. Čia ir praleidau 15 metų. Svarbiausias buvo parapijinis darbas kartu su T. Steisser (jis - gimęs austras, aš - įgijęs Austri-

jos pilietybę). Mes buvome seni pažįstami dar nuo to laiko, kai mokėmės kartu Pullache (1942-1943); kurį laiką buvome kartu ir Romoje. Labai gerai sutarėme: per visus 15 metų tarp mūsų nebuvo jokių incidentų. Visada papasakodavom vienas kitam apie dienos darbus, apie sutiktus žmones. Aš vėl sudariau mūsų pažįstamų rusų kartoteką (ne tik pažįstamų, bet ir visų, kurių vardus kur nors radau - tačiau visų Brazilijos rusų neturėjau galimybės suregistruoti). Laikėme pamaldas bažnyčioje ir Šv. Olgos institute (taip vadinosi uršuliečių įkurtas mergaičių internatas), lankydavome šeimas, ypač ligonius namuose ir ligoninėse, labai dažnai lankydavome maldas už mirusius ir mūsų bažnyčioje, ir kapinėse. Lankydavome visus mūsų „parapijiečių“ namus Kalėdų ir Velykų proga (tai buvo stačiatikiškai, bet ateidavo ir mūsų bažnyčia, tad laikėme juos savo parapijiečiais). Ypač svarbus buvo namų lankymas po Kristaus Krikšto šventės (sausio 19 d. - pagal senąjį stilių), šventinant namus „Jordano vandeniui“. Švenčių proga lankant namus, dažnai mus lydėdavo kokia nors vienuolė iš Šv. Olgos instituto: tada iškilmingiau buvo giedamos „moleben“ - tam tikros pamaldos už gyvuosius, minint asmenų vardus. Vienu žodžiu, darbai Brazilijoje buvo tikras kunigo bendravimas su žmonėmis. Mes gyvenome São Paulo mieste, kituose miestuose lankėmės retai, ten ir rusų gyveno mažiau.

Mūsų berniukų Šv. Vladimiro internate aš dirbau nedaug. Pradžioje, kol internatas buvo Santos mieste, važiuodavau ten dėstyti tikybos. Ją dėsciau ir vėliau, kai internatas buvo perkeltas į São Paulo. 1979 metų pabaigoje po 24 metų veiklos internatas buvo uždarytas. Pirmuosius 15 metų būdavo iki 50 vaikų ir paauglių, ir visi rusai. Vėliau rusų vaikų skaičius sumažėjo, pradėjome priimti ir ne rusus; auklėtinių beliko 20 ir nebuvo prasmės laikyti internatą.

Visus 15 metų mes gyvenome prie „Gerojo Ganytojo“ seserų vienuolyno, kapeliono namelyje, ir seserys mums

ruošdavo maistą. Mes (ir visų pirma aš) buvome seserų ir prieglaudos mergaičių kapelionai. Mūsų pareigos - kasdien Šv. Mišias, palaiminimas sekmadieniais ir švenčių dienomis, gegužės ir spalio mėnesį - mergaičių išpažintis - buvo nesunkiai suderinamos su mūsų „rusiškais“ darbais. Neretai sekmadieniais laikiau seserims Šv. Mišias portugališkai, paskui mūsų bažnytėlėje slavškai, o vakare - lietuviškai.

Darbas Brazilijoje man labai patiko, aš laikiau jį labai naudingu Viešpaties akivaizdoje, ir buvo gaila, kai vyresnieji 1979 metų pabaigoje pašaukė mane atgal į Romą. Atšvenčiaun São Paule Kalėdas (1980 m. sausio 7 d.) ir „išlėčiau“ į Italiją.

Reikėjo žmogaus Vatikano radijo Rusų kalbos programai. Ten darbuosi keli rusai pasauliečiai, bet direktoria norėjo, kad būtų bent vienas kunigas, mokąs rusų kalbą, kad radijo laidos būtų teologiškai tikros ir kad nebūtų perduodamos žinios, nesutampančios su Vatikano nuomone.

Aš pats retai kalbėjau per radiją (nebent skaitydamas maldas ar Šv. Raštą, ar pamokslą), nes negalėjau atsikratyti svetimtaučio akcento. Bet parašiau ir sudariau nemaža ciklą. Pirmiausia - kasdieniniai

„šventųjų gyvenimai“: pagal katalikų kalendorių, pagal Rytų Bažnyčios kalendorių ir rusų šventieji. Mano „šventieji“ buvo skaitomi bent trejus metus, kiekvieną dieną. Parašiau visą seriją pamokslų sekmadieniams (po 6-7 minutes). Parašiau „Žodį apie Dievą mūsų vaikams“ - apie 70 paskaitėlių po 10-12 minučių kartą per savaitę. Rašiau taip pat tema „Mokslas ir tikėjimas“. Neretai rašiau apie religijos padėtį Rusijoje, apie konkrečius vyskupus ir kai kuriuos kitus Rusų Bažnyčios dvasiškius. Rašiau ilgą ciklą (jau apie 60 paskaitų) apie Rusų stačiatikių vyskupijas, panaudodamas mano per ilgus metus surinktą medžiagą. Bent dešimt iš šių straipsnelių buvo išspausdinti (be mano pavardės) Paryžiaus rusų laikraštyje „Russkaja mysl“; redaktorė gyrė juos, bet kitų negalėjo spausdinti dėl vietos stokos. Taip pat pasakojau, kad ir Rusijoje tomis radijo laidomis klausytojai domėjosi ir jų klausė.

Nuo 1985 metų man teko tvarkyti ir krautuvėlę, kur buvo parduodamos mūsų liturginės knygos bei ikonos. Nuolat siunčiau jas tiems, kurie jų pagėidavo (ypač daug prašymų gaudavome iš Lenkijos stačiatikių). Tai buvo mano misija, kuri atimdavo nemaža laiko.

Kartais padėdavau ir Vatikano radijo lietuvių skyriui (laikydamas sekmadienio Mišias ir parengdamas pamokslėlius). Aš primiršau lietuvių kalbą, o kirčiavimo niekada nemokėjau - taigi paruošti pamokslą nebuvo lengva, turėdavau prašyti, kad kas nors patikrintų kalbą ir sukirčiuotų.

Kai lietuvių skyriaus vadovas kun. Vytautas Kazlauskas išėjo į pensiją, man buvo pavesta nuo 1988 metų rugsėjo pradžios laikinai vadovauti lietuvių programai. Tai nebuvo malonus darbas: kalbos gerai nemokėjau ir iš pradžių nežinojau visos laidų programos; be to, mane laikė lyg ir įsibrovėliu, išvijusiu kun. Kazlauską (jam buvo 69 metai, o man - 68). Taigi radome naują vado-

vą. Dabar visą padėtį gelbsti Kazimieras Lozoraitis, jau ilgai dirbąs radijo programose, gerai mokąs kalbą ir aiškiai tariąs žodžius. Iš tikrųjų ir paruošia visą programą.

Du kartus, 1972 ir 1981 metais, lankiaus Lietuvoje kaip turistas. Pirmą kartą aplankiau manęs labai laukiančius tėvus. Tėvas (90 metų) jau ilgai sirgo, bet vis laukė, o po pasimatymo - ketvirtą dieną mirė. Man tada Inturisto tarnautojas išrūpino galimybę nuvažiuoti į laidotuves. Antrą kartą, kadangi tėvai jau abu buvo mirę, aš lankiausi tik Vilniuje ir mano broliui bei seseris atvažiavo šeštadieniui ir sekmadieniui su manimi susitikti. Abu kartus sutikau ir jėzuitus: brolių Pečkevičių, T. Garucką ir T. Danylą. Tada svečiavausi ir Rygoje, Leningrade, Maskvoje, Minske; visur aplankiau katalikų bažnyčias ir susitikau su rusų vyskupais bei dvasininkais. Vilniuje abu kartu susitikau su buvusiais klasės draugais, tarp jų ir su Povilu Simonaičiu, su kuriuo kažkada važiuoavome į Pagryžuvį.

Rodos, tuo ir galiu užbaigti savo prisiminimus. Jau trys dienos esu ligoninėje, laukiu operacijos. Išvažiuodamas iš namų labai skubėjau; mano stalas užverstas popieriais: ten sąskaitos, laiškai. Baigiasi mėnuo, reikėtų parengti mėnesinę ataskaitą Rytų Kongregacijai (kuri išlaiko Russikumą). Į radiją dar turėjo ateiti kun. Svarinskas, šiomis dienomis esąs Romoje; Mišias per radiją šiandien laikė T. Dumbliuskas; už poros dienų turėtų į Romą atvažiuoti kardinolas Sladkevičius - labai norėjosi su juo susitikti ir pakartoti prašymą, kad atsiųstų į radiją koki nors kunigą iš Lietuvos.

Taigi čia, „Fatebenefratelli“ ligoninėje esu jau trys dienos. Laiko labai daug, dėl to parašiau šiuos atsiminimus. Baigiau sekmadienį, 1988 metų lapkričio 27 dieną.

Pabaiga.
Pradžia Nr. 19

Tevas V. Pupinis SJ su kun. V. Veidentu Vatikano radijo lietuviškų laidų redakcijoje 1993 sausis